

Günümüzde kartların yeniden dağıtılmakla yalama yapıldığı, haritaların yeniden çizildiği Ortadoğu'daki siyasi manzara, 100 yıl önce dünyanın en büyük merkezlerinde bilhassa Avrupa'da yaşanıyor ve şekilleniyordu.

20. yy başlarında 7 göbek kart dağıtım işi yapan bir ailenin çocuğu olan Benjamin(18), babasından devralacağı bu işi layıkıyla yerine getirmek ve gerektiği zaman uygun misyon kartlarını sahiplerine vermek için çok çalışıyor, çok geziyor, gelişen ve değişen Avrupa'nın tüm dinamiklerini öğrenmek istiyordu. Çağdaşları olan Max Weber'in sosyolojik çıkarımları Benjamin'in dikkatini çekmişti. Benjamin, Max Weber'den PROTESTAN AHLAKI VE KAPİTALİZMİN RUHU adlı kitabı ile ilgili bir söyleyişi yapmak için randevu almayı başarabilmişti. Benjamin'in sabırsızlıkla beklediği o an gelmiş ve max weber ile olan söyleyişisi başlamıştı.

BENJAMİN: Kitabınızda genel olarak din, iktidar , ekonomi ilişkilerini ele alma sebebiniz nedir?

WEBER: Bilimin ve aklın her şeyi açıkladığı bu dönemde modern toplumların da dizayn edilmesi mümkündür. Toplumun da tahmin edilebilir, hesaplanabilir bir yanı olduğu ve sıkı bir sebep sonuç ilişkisi ile toplumların kurulacağı fikri bu kitabı yazmama neden oldu.

BENJAMİN: Peki dizayn edilen bir toplumun içine doğan bireyin insiyatifi hakkında ne düşünüyorsunuz?

WEBER: Modern toplum rasyonelleşmenin tarihidir. Günlük işerimizi daha kullanışlı ve tahmin edilebilir kılmak için ölçülebilir bir sistem ve entegrasyon olması gerekir. Bu rasyonalizasyondur. Rasyonalizasyon ve uyum bürokrasiyi, bürokrasi de planlanabilir bir dünya yaratır. Eskiden din ile, duyguyla, geleneksel değerlerle pratikleşen ilişkiler yerini hesaplanabilir, tahmin edilebilir bir dünyaya bırakacaktır. Dolasıyla bu sistem içerisine doğan bireyin bu demir kafes sisteminde yaşamaktan başka bir çaresi kalmıyor. Özellikle memurlar ve bürokratlar ilkeler ve sınırlar içerisinde rutin bir düzende devam eder ve bunların insiyatifi yoktur. Böyle uzmanlar hiyerarşisinin içinde yapılacak en iyi şey ana makinenin en büyük veya daha büyük dişlisi olma çabasıdır.

BENJAMİN:Kitabın özüne dönecek olursak neden Protestanlık mezhebi çalışmanıza konu oldu? Neden Katolik, Ortodoks ahlakı değil de Protestan ahlakı?

WEBER: Çünkü Protestanlık, tarihi ve doğası gereği diğer mezheplerden ayrılan çok keskin noktalara sahiptir. Orta çağda Martin Luther'in ve John Calvin'in kaderci öğretilerinin etkisi ile kilisenin yozlaştırıcı eylemlerinden uzak durulmuş ve diğer mezheplerin yoğun mistik - münzevi ahiret için asketizm(çileciliği)inden sıyrılmış akabinde dünya için de çalışmanın büyük bir erdem olacağı fikri ortaya çıkmıştır. Çalışmaya güdüleyen bir inanç sistemi olduğunu fark edince Kapitalizmin ruhuyla en iyi şekilde ten uyumuna sahip inanç olarak gördüm Protestanlığı.

BENJAMİN: Peki Protestanlar Protestan oldukları için mi zenginler yoksa çok miras kaldığı için mi?

WEBER: Bu sorunuzun cevabının bir önemi yok! Neden mi? Temel argümanıma gitmek için Protestanlık sadece bir basamaktı benim için.

BENJAMİN: Biraz daha açar mısınız Protestanlığın kapitalizmin ruhu ile ilişkisini?

WEBER: Saf rasyonalizasyonun bir önceki adımı olarak görüyorum Protestanlığı. İnsanlar-toplumlar, rasyonelleştikçe büyüğü bozulmuş yani mistisizimden uzak bir dünyada yaşadığını fark eder. Toplum olarak da mekanik bir dünya gibi mekanik bir toplum ortaya çıkar. Lutherle , Calvinizmle başlayan bu dünyevi çileciliğin farklı bir şekilde yorumlayıp kapitalizmin ruhu ile nasıl yakın bir ilişkisinin olduğu ve seçici benzerliğin görüldüğünü fark ettim. İşin özü protestan olma ile kapitalist olma arasındaki korelasyonu açığa çıkardım.

BENJAMİN: Kapitalizmin Ruhu ile kastetmek istediğiniz nedir? Nasıl ideal tip kapitalist olunur?

WEBER: Rasyonalizasyon kapitalizm için çok önemlidir. Düzen getirir, özgür üretim ve hedefler ortaya koyar. İdeal tip kapitalist, ahlaklı ve ilkeli olmalıdır. Olabildiğince hırslı olmalı ama açgözlü olmamalıdır. Hesaplamalarını, harcamalarını, gelir- gider dengesini iyi kurup birikim yapmalıdır. Kapitalist girişimci burnu havada değil, gösterişli değildir. Aslında hayatı tamamen dünyevi asketizmle çevrili bir tavır tarafından şekillendirilir.

BENJAMİN: Kapitalizm kendini ve bileşenlerini nasıl motive eder?

WEBER: modern ekonomik düzende para kazanmak, yasal olduğu sürece, yapılan işteki erdem ve becerikliliğin bir göstergesi olarak görülür. Bu da çalışmanın erdemi, kişisel dürüstlük olarak başarı, kişinin kendine akıllı rehber alması ve doyumunu ertelemesini sağlar. Yapısal olarak da rasyonel bir kurum

rasyonel üretim ve bunu iyi bir muhasebe ile halka iş olanakları, mal ve hizmet olarak sunmak hayatın en önemli amacı olduğu gibi etik bir buyruk olarak da görülür.

BENJAMİN: Kendinizi Karl Marks'ın fikirleri karşısında görüyor musunuz?

WEBER: Evet benim bu görüşlerim Marksizm'in hızlı yükselişi karşısında bir fren mekanizması oluşturacaktır. Ama genel sosyolojik çıkarımlarım ve kavramsal zenginliğim incelendiğinde tek amacımın Karl Marks'ın anti tezi olmadığı da anlaşılacaktır.

BENJAMİN: Marksist düşünce ile kapitalist düşünce arasındaki önemli farklılıkları sayabilir misiniz?

WEBER: Marks, sınıf ilişkilerini mülk ilişkileri ile belirler, ben ise bunun serbest piyasanın ortaya çıkmasıyla temellendiririm. Marks, tarih okumalarını

üretim biçimlerine bakarak yapar ben ise tarihsel dönem dinamiklerine, sahip

olunan otorite biçimine bağlarım. Çünkü otorite biçimi tarihsel süreci tasvir

eder. İnsan motivasyonu oldukça kompleks ve karmaşıktır; değerlere, geleneğe, fikirlere göre insanlar hareket edebilir. Ama Marksizm'de bu tamamen ekonomik çıkar ve insan ilgisine indirgenmiş ve sert bir tarihsel

materyalizim hakimdir. Karl Marks kapitalizme dair bağrında kendini yıkacak

tohumları taşıyan bir toplum fikri ortaya atarken, ben içinde kendi sürekliliğinin

tohumlarını barındıran bir rasyonelleşme düşüncesi geliştirdim.

WEBER: Söyleyeceklerim ve cevaplarım bu kadardır.

Benjamin tüm bu bilgiler ışığında kafasında bir dizi planlar yaparak Amerika'nın yolunu tutar...

Amerika'da sosyolojik altyapısını Max Weber üzerine temellendirip, modern dünyanın

vahşi kapitalist düzeninin kurulmasını sağlayacak en uygun kişiye bu misyon kartını nakşedecektir.

